

Výročná správa o vykonávaní Operačného programu Kvalita životného prostredia za rok 2020

ZHRNUTIE PRE OBČANOV

Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP) je programovým dokumentom Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v oblasti ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, aktívnej adaptácie na zmenu klímy a podpory energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Investičná stratégia OP KŽP zahŕňa tri tematické ciele politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2014 – 2020, ktorými sú:

- Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov;
- Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika;
- Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch

a prispieva k ich dosiahnutiu.

Návrh OP KŽP bol schválený uznesením vlády SR č. 175 zo dňa 16. 4. 2014.

OP KŽP v jeho počiatočnom znení bol schválený rozhodnutím Európskej komisie zo dňa 28. 10. 2014.

V súčasnosti je platným znenie OP KŽP (verzia 11), ktoré bolo schválené rozhodnutím Európskej komisie C(2020) 4490 final zo dňa 30. 6. 2020.

<https://www.op-kzp.sk/obsah-dokumenty/dokument-op-kzp-veria-11-0/>

Suma zdrojov EŠIF alokovaných v OP KŽP → takmer 2,83 mld. €

z toho: KOHÉZNY FOND → takmer 1,724 mld. €

EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA → takmer 1,109 mld. €.

OP KŽP pozostáva z piatich prioritných osí.

Najväčšou z hľadiska rozsahu podpory a finančného objemu je prioritná os 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry s alokáciou 1,498 mld. €. Projekty v rámci tejto prioritnej osi podporujú rozvoj dostupnosti a kvality environmentálnej infraštruktúry ako jedného z faktorov ovplyvňujúcich úroveň rozvoja regiónov a životnú úroveň obyvateľstva. Tieto projekty sú zamerané napr. na zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych vôd a zásobovania bezpečnou pitnou vodou, monitorovanie stavu podzemných a povrchových vôd, podporu separovaného zberu komunálnych odpadov, výstavbu zariadení na recykláciu odpadov, vrátane biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov, na realizáciu opatrení na zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov, ako aj podporu prvkov zelenej infraštruktúry, na zníženie znečisťovania ovzdušia a zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží.

Na prioritnú os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami je vyčlenených 225,38 mil. €, ktoré slúžia na podporu projektov zameraných na zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy. Okrem preventívnych protipovodňových opatrení k nim patria vodozádržné opatrenia v sídlach, ktorých súčasťou je využitie prvkov zelenej infraštruktúry a prispievajú k zlepšeniu mikroklimatických podmienok obyvateľov miest alebo obcí.

V rámci prioritnej osi 3: Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy, na ktorú je určených 243,9 mil. €, sú podporované projekty zamerané napr. na zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí, zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí, ako aj na sanáciu zosuvných území ovplyvnených zmenou klímy.

V rámci prioritnej osi 4: Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch, ktorej zdroje predstavujú takmer 787,77 mil. €, sú podporované projekty zamerané na zníženie energetickej náročnosti verejných budov, na zvyšovanie energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch, na podporu výroby a distribúcie energie z obnoviteľných

zdrojov, rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplotom, ako aj na zvyšovanie počtu miestnych plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou.

Na prioritnú os 5: Technická pomoc je vyčlenených 77 mil. €.

IMPLEMENTAČNÁ ŠTRUKTÚRA OP KŽP

Riadiaci orgán	Ministerstvo životného prostredia SR
Sprostredkovateľské orgány	Slovenská agentúra životného prostredia – implementácia projektov v prioritnej osi (PO) 1, PO 2, a špecifického cieľa 3.1.2 v PO 3
	Ministerstvo vnútra SR - pre PO 3, špecifické ciele 3.1.1 a 3.1.3
	Slovenská inovačná a energetická agentúra – pre PO 4

Vyhlasovanie výziev a písomných vyzvaní

K 31. 12. 2020 bolo od začiatku programového obdobia bolo **vyhlásených 82 výziev resp. vyzvaní v celkovej sume 3,22 mld. €**, čo predstavuje 113,73 % alokácie OP KŽP. V roku 2020 boli vyhlásené 4 výzvy v celkovom objeme 22,53 mil. € za zdroj EÚ.

Príprava a vyhlasovanie výziev na predkladanie dopytovo orientovaných projektov vychádza z harmonogramu výziev na príslušný rok (rok n), ktorý riadiaci orgán spracováva k novemburu predchádzajúceho roka a v prípade potreby ho priebežne aktualizuje.

OP KŽP je dopytovo orientovaný program, t. j. jeho implementácia sa uskutočňuje prostredníctvom projektov predložených žiadateľmi a na základe ich dopytu.

Veľký projekt – fázovaný (projekt, ktorého celkové výdavky presahujú 50 mil. €)

V rámci OP KŽP je implementovaný 1 veľký projekt, pričom ide o dofinancovanie II. fázy projektu „ČOV Sever“, ktorého I. fáza bola realizovaná z Operačného programu Životné prostredie. Fyzická realizácia projektu bola ukončená, avšak projekt ešte nie je finančne ukončený.

Národné projekty (projekty s vopred vymedzeným predmetom, ktoré realizuje vopred určený subjekt)

V rámci OP KŽP je implementovaných 8 národných projektov a na jeden nový národný projekt „Envirocentrum Dropie“ bolo vyhlásené vyzvanie. Celkovo predstavuje finančný objem národných projektov sumu 140,6 mil. € (EÚ zdroj), čo je približne 5 % z celkovej alokácie OP KŽP. Národné projekty v rámci OP KŽP teda iba dopĺňajú projekty predložené v rámci výziev, čo svedčí o dopytovo orientovanom charaktere programu.

Stav zazmluvnenia

Zazmluvnenie k 31.12.2020 dosahuje sumu 1,93 mld. €, čo predstavuje 68 % alokácie OP KŽP a celkovo bolo zazmluvnených už 1 971 projektov. V roku 2020 bolo zazmluvnených 273 projektov v hodnote 212,57 mil. €, čo predstavuje cca 7,5 % z alokácie OP KŽP.

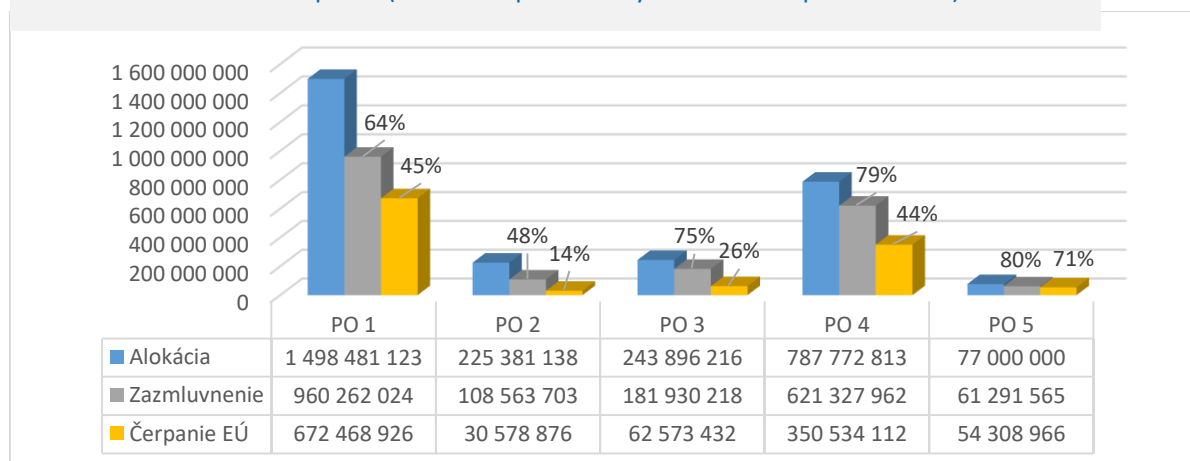
Stav zazmluvňovania korešponduje s dopytom, resp. pripravenosťou žiadateľov a kvalitatívnou úrovňou nimi predkladaných žiadostí o nenávratný finančný príspevok a zároveň zodpovedá charakteru podporovaných projektov. Prevažná časť investícií v rámci OP KŽP sa týka projektov v oblasti environmentálnej infraštruktúry, ktoré si vyžadujú náročnejšiu a zdĺhavejšiu projektovú prípravu (vrátane majetkovo-právneho vysporiadania pozemkov a získania príslušných povolení).

Do konca roka 2020 bolo podporených 1191 prijímateľov, t. j. došlo s nimi k uzatvoreniu zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku. Z toho v roku 2020 bolo podporených 220 prijímateľov (v prípade, ak prijímateľ v rámci OP KŽP uzavrel viac zmlúv o nenávratný finančný príspevok, je započítaný len raz). V rámci implementácie OP KŽP riadiaci orgán eviduje už 964 projektov, ktorých aktivity boli riadne ukončené.

Stav čerpania

Čerpanie na úrovni predložených žiadostí o platbu na Európsku komisiu k 31.12.2020 dosahuje sumu **1,17 mld. €**, čo predstavuje **41,32 %** alokácie OP KŽP. V roku 2020 Certifikačný orgán deklaroval na Európsku komisiu výdavky v celkovej sume 324 836 214,40 €, z toho za Európsky fond regionálneho rozvoja 144 897 251,64 € a za Kohézny fond 179 938 962,76 €. Nárast čerpania v porovnaní s rokom 2019 predstavoval 11,47 % z alokácie operačného programu.

Stav zazmluvnenia a čerpania (na úrovni predložených žiadostí o platbu na EK) v EUR

Napĺňanie merateľných ukazovateľov

Stav zazmluvnených hodnôt merateľných ukazovateľov programu korešponduje so zameraním vyhlásených výziev a dopytom, resp. pripravenosťou žiadateľov a dosahuje v priemere 69 % z cieľa na rok 2023. Skutočný (dosiahnutý) stav hodnôt merateľných ukazovateľov programu zodpovedá času nevyhnutnému na riadnu implementáciu jednotlivých aktivít projektov a v rámci OP KŽP predstavuje v priemere 38 % z cieľových hodnôt na rok 2023. Dosahovanie hodnôt ukazovateľov programu zodpovedá stavu finančnej implementácie OP KŽP ktorá dosahuje 41,32 % čerpania z alokácie operačného programu.

Stav plnenia vybraných ukazovateľov:

Zvýšená kapacita pre zhodnocovanie odpadov: skutočný stav **95 976,5 t/rok**

Novovybudované kanalizačné siete: skutočný stav **698 km**

Zníženie produkcie emisií PM10: zazmluvnené **1 542 632,9 kg/rok**

Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany: zazmluvnené **6 621 osôb**

Plocha hydrogeologicky preskúmaného územia: zazmluvnené **84 080 ha**

Plocha pokrytia územia zabezpečeného systémom včasného varovania: zazmluvnené **7 136 073 ha**

Zníženie konečnej spotreby energie vo verejných budovách: skutočný stav **6 983 806,09 kWh/rok**

Množstvo tepelnej energie vyrobenej v zariadení s využitím obnovit. zdrojov energie: skutočný stav **971,5 MWh/r**

Komunikačné aktivity

Komunikačné aktivity sa v roku 2020 kvôli nepriaznivej epidemiologickej situácii v súvislosti s pandemiou COVID-19 prevažne sústredili na online formu. V rámci riadenej publicity sú aj naďalej pravidelne zverejňované oznamy na webových sídlach OP KŽP www.op-kzp.sk; MŽP SR www.minzp.sk;

SAŽP www.sazp.sk; SIEA www.siea.sk a MV SR www.minv.sk, ako aj na sociálnej sieti Facebook (<https://www.facebook.com/opkzp/>).

Začiatkom roka 2020 prebiehala rozbehnutá komunikačná kampaň z roku 2019, v rámci ktorej boli propagované výzvy prostredníctvom špeciálnych otitulkovaných spotov vysielaných na obrazovkách v prostriedkoch mestskej hromadnej dopravy po území SR.

V roku 2020 riadiaci orgán pre OP KŽP spolu so sprostredkovateľskými orgánmi zrealizoval 6 informačných podujatí, ktorých sa zúčastnilo spolu 174 účastníkov. MŽP SR, ako riadiaci orgán, zorganizovalo jeden informačný seminár v januári 2020, ďalšie 3 plánované septembrové termíny sa kvôli protipandemickým opatreniam neuskutočnili. Slovenská inovačná a energetická agentúra zorganizovala 5 informačných seminárov k vyhláseným výzvam na predkladanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok s cieľom informovať potenciálnych žiadateľov. Slovenská agentúra životného prostredia, ani Ministerstvo vnútra neorganizovali v roku 2020 žiadne informačné semináre.

Informácie potenciálnym žiadateľom sú priebežne počas celého roka poskytované písomne prostredníctvom zriadenej e-mailovej adresy: vyzvy.opkzp@enviro.gov.sk. V prípade zverejňovania výziev riadiaci orgán využil formu **tlačových správ** zverejnených na webovom sídle MŽP SR a prostredníctvom článkov v odbornom časopise **Enviromagazín**.

Riadiaci orgán pre OP KŽP za účelom efektívneho informovania k aktuálnym výzvam prevádzkuje **infolinku** (+421 906 314 282), prostredníctvom ktorej záujemcovia získavajú odborné usmernenie k otázkam týkajúcich sa oprávnenosti žiadateľa, aktivít, výdavkov, ako aj k spôsobu vyplňania žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku.

Príklady úspešne realizovaných projektov za rok 2020

Názov projektu: Vodozádržné opatrenia v urbanizovanej krajine – Cífer

Prijímateľ: Obec Cífer

Realizácia projektu: 04/2020-05/2020

Náklady projektu (zdroj EÚ): 69 259,50 €

Výsledky projektu: V obci Cífer boli zrealizované štyri vodozádržné opatrenia na ploche 1 414,72 m². Vybudované podzemné retenčné nádrže sa používajú na zber a využitie dažďovej vody na zalievanie okrasnej zelene v centre obce. Vytvorené dažďové záhrady budú zmierňovať nepriaznivé účinky suchej klímy v intraviláne obce, odľahčia kanalizačný systém, nahradili trávnik za plochy s vyššou biodiverzitou a poskytnú mikro-biotopy pre hmyz a drobné živočíchy. Vertikálna zeleň na miestnom úrade zlepší klímu v okolí záhrady vďaka zvýšenej vlhkosti a bude slúžiť ako ochrana časti fasády a okolia miestneho úradu pred prehrievaním.

Názov projektu: Modernizácia stavebného objektu výrobnéj spoločnosti KOVOSEK, s. r. o.

Prijímateľ: KOVOSEK, s. r. o.

Realizácia projektu: 03/2018 – 12/2020

Náklady projektu (zdroj EÚ): 127 357,34 €

Výsledky projektu: Po realizácii zateplenia obvodového a strešného plášťa budovy, výmena otvorových konštrukcií (okien, svetlíkov a vonkajších dverí), modernizácie kotolne a rekonštrukcia vykurovacej sústavy a rekonštrukcie osvetľovacej sústavy sa dosiahne úspora spotreby primárnych energetických zdrojov 232,71 MWh /rok, takže dosahovaná spotreba bude z pôvodnej spotreby predstavovať 82,03 %. Realizáciou navrhovaných opatrení sa vytvorí predpoklad pre zníženie emisií CO₂ v očakávanom množstve 62 ton za rok.